

Wyrok z dnia 6 stycznia 2010 r.

I PK 135/09

Nowo powstała organizacja związkowa jest uprawniona do uzgadniania przyznawania świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w takim samym zakresie, jaki uzyskały pozostałe działające w przedsiębiorstwie organizacje związkowe na podstawie odpowiedniego regulaminu.

Przewodniczący SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec, Sędziowie SN:
Małgorzata Gersdorf, Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 6 stycznia 2010 r. sprawy z powództwa Organizacji Związkowej NSZZ „Solidarność” przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w C. przeciwko Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w C. o przekazanie środków na rzecz Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie z dnia 24 listopada 2008 r. [...]

- 1) o d d a l i ł skargę,
- 2) nie obciążył strony powodowej kosztami postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 24 listopada 2008 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie oddalił apelację strony powodowej Organizacji Związkowej NSZZ „Solidarność” przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w C. (dalej: powodowa organizacja związkowa) od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie z dnia 9 września 2008 r. oddalającego powództwo w sprawie przeciwko Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w C. (MOPS) o przekazanie środków na rzecz Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Sąd drugiej instancji podzielił i przyjął za własne ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji oraz podstawę prawną wyroku Sądu pierwszej instancji, które przedstawiają się następująco. Zarządzeniem [...] z dnia 16 marca 2007 r. Dyrektor MOPS w C. wprowadził w życie regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (ZFŚS). Treść regulaminu została uzgodniona z dwiema organizacjami związkowymi, działającymi wówczas przy MOPS w C. Uzgodnienie wydatkowania środków z funduszu socjalnego należy do Komisji Socjalnej, która składa się z jednego przedstawiciela każdej organizacji związkowej działającej u pozwanego, wskazanego przez zakładową organizację związkową oraz z dwóch przedstawicieli pracodawcy (§ 25 ust. 1 regulaminu). Wszystkie obowiązujące u pozwanego wewnętrzzakładowe przepisy, w tym regulamin ZFŚS, znajdują się w sieci wewnętrznej pozwanego (Intranet), do której dostęp ma każdy z pracowników oraz na stronie internetowej MOPS, do której dostęp ma każdy, posiadający dostęp do Internetu. Dnia 21 maja 2007 r. przy MOPS w C. powstała powodowa organizacja związkowa. W okresie objętym pozwem nie wskazała ona osoby, która miałaby ją reprezentować w Komisji Socjalnej. Nie zgłaszała także zastrzeżeń co do sposobu podziału środków z ZFŚS.

Sąd drugiej instancji, powołując się na art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych jednolity tekst: Dz.U. z 1996 r. Nr 70, poz. 335 ze zm.) stwierdził, że roszczenie o zwrot przez pracodawcę funduszowi środków wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy przysługuje związkowi zawodowemu wyłącznie w sytuacji, gdy pracodawca wydatkował te środki bez uprzedniego wprowadzenia regulaminu ZFŚS, ewentualnie w sytuacji, gdy postanowienia takiego regulaminu naruszają art. 8 ust. 1 tej ustawy, tj. w sytuacji, gdy przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu nie zostały we właściwy sposób uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Sąd drugiej instancji podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że pozwany pracodawca nie dopuścił się naruszenia przepisów ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i uznał, że regulamin ZFŚS jest zgodny z powołaną wyżej ustawą. Sąd drugiej instancji, podobnie do stanowiska Sądu pierwszej instancji, miał na uwadze, że u pozwanego obowiązuje regulamin ZFŚS, który został uzgodniony ze wszystkimi organizacjami związkowymi działającymi w pozwanym zakładzie pracy w dacie negocjowania treści postanowień tego regulaminu. Natomiast ani z art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 23

maja 1991 r. o związkach zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854 ze zm.), ani też z art. 30 ust. 4 tej ustawy nie wynika, że po pojawieniu się w zakładzie pracy kolejnej organizacji związkowej, pracodawca jest automatycznie zobowiązany do dokonywania zmian w obowiązującym u niego regulaminie ZFŚS. Powołane przepisy nakładają na pracodawcę jedynie obowiązek wprowadzenia regulaminu w odpowiedni sposób, tj. po uzgodnieniu jego treści z działającymi u niego związkami zawodowymi; ten tryb pracodawca zachował. Sąd drugiej instancji podkreślił, że z art. 30 ust. 4 ustawy o związkach zawodowych wynika zasada współdziałania organizacji związkowych w celu ustalanie wspólnego stanowiska (w sprawach wymagających zawarcia porozumienia lub uzgodnienia stanowiska); mając na względzie przepis art. 27 ust. 1 oraz art. 30 ust. 4 ustawy o związkach zawodowych uznał, że nowo powstała organizacja związkowa chcąc czynnie uczestniczyć we wszystkich sprawach dotyczących zakładu pracy powinna wykazać w tym zakresie inicjatywę i wystąpić do pracodawcy o uwzględnienie jej przedstawiciela w składzie Komisji Socjalnej, ewentualnie przedstawić swoje postulaty w zakresie sposobu dysponowania środkami ZFŚS. Sąd drugiej instancji uznał, że powódka nie brała udziału w pracach Komisji Socjalnej wyłącznie na skutek własnych zaniedbań. Powołując się na treść § 25 ust. 1 regulaminu ZFŚS, zgodnie z którym dyrektor MOPS powołuje w skład Komisji Socjalnej przedstawiciela związku zawodowego wskazanego przez organizację związkową, Sąd drugiej instancji stwierdził, że warunkiem koniecznym do zmiany przez pozwanego zarządzenia ustalającego skład Komisji Socjalnej, było imienne wskazanie przez powódkę kandydata na członka Komisji. Strona powodowa doskonale zdawała sobie sprawę z trybu, w jakim są powoływani członkowie Komisji Socjalnej i że nie następuje to na skutek działania pracodawcy z urzędu. Wobec tego - przy braku stosownego zgłoszenia ze strony powodowej - nie było podstaw do zmiany tego zarządzenia z urzędu przez pracodawcę. Sąd drugiej instancji przyjął, że pracodawca nie miał obowiązku dostarczenia organizacji związkowej uwierzytelnionych odpisów dokumentów takich jak regulamin ZFŚS. Żaden przepis prawa nie wprowadza takiego obowiązku, a ponadto z funkcjonującego u pracodawcy sposobu informowania (treść regulaminu pracodawca umieścił na swoich stronach internetowych oraz w wewnętrznej sieci - intranecie) wynika, że strona powodowa mogła zapoznać się z treścią regulaminu.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła skargą kasacyjną strona powodowa wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy

Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za wszystkie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez nakazanie pozwanemu, aby przekazał na rzecz Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych kwotę 410.782 zł. oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Skargę kasacyjną oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), w ramach której zarzucono błędną wykładnię art. 8 ust. 2 i ust. 3 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz § 22 ust.1 i ust. 2, § 25 ust. 1 pkt 1 regulaminu ZFŚS w MOPS w C., przez przyjęcie przez Sądy obydwu instancji stanowiska, że brak uzgodnienia z powodową organizacją związkową dysponowania przez pozwanego w okresie od 1 czerwca 2007 r. do 29 lutego 2008 r. środkami ZFŚS nie uprawnia strony powodowej do żądania przekazania przez pracodawcę na rzecz funduszu rozdysponowanych kwot.

W uzasadnieniu podstawy skargi podniesiono, że Sąd drugiej instancji nie ustosunkował się do zarzutu apelacji naruszenia art. 27 ust. 2 ustawy o związkach zawodowych przez przyjęcie, że wydanie regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych spełnia warunki uzgodnienia ze związkami zawodowymi przyznawania pracownikom świadczeń z funduszu oraz do zarzutu sprzeczności istotnych ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego przez przyjęcie, że dysponowanie przez pozwanego środkami funduszu świadczeń socjalnych w okresie od 1 czerwca 2007 r. do 29 lutego 2008 r. odbywało się w uzgodnieniu z powodową organizacją związkową. Zdaniem skarżącej dysponowanie środkami funduszu w okresie wskazanym w pozwie wobec braku w komisji socjalnej przedstawiciela ze strony powodowego związku zawodowego, stanowi naruszenie przez pozwanego regulaminu ZFŚS i uprawnia organizację związkową do wystąpienia z roszczeniem o zwrot środków wydatkowanych niezgodnie z ustawą. Według skarżącej nie można podzielić poglądu Sądu Okręgowego, że wobec braku stosownego zgłoszenia ze strony powoda nie było podstaw do zmiany zarządzenia ustalającego skład Komisji Socjalnej z urzędu. Skoro to pozwany administruje środkami funduszu i odpowiada za zgodne z regulaminem ich rozdysponowywanie, to ciąży na nim - w przypadku powstania nowej zakładowej organizacji związkowej - obowiązek niezwłocznego wydania zarządzenia o poszerzeniu składu komisji socjalnej i wezwania organizacji związkowej do wskazania swego przedstawiciela.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej, o obciążenie strony powodowej kosztami postępowania kasacyjnego oraz o zasądzenie od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sprawę niniejszą wynikającą ze skargi kasacyjnej powodowej organizacji związkowej Sąd Najwyższy - stosownie do art. 398¹³ § 1 k.p.c. - rozpoznał w granicach jej podstawy sprecyzowanej zarzutami błędnej wykładni wskazanych przepisów prawa materialnego. Przypomnienie granic rozpoznania skargi jest potrzebne, gdyż nie ma racji skarżący w swej argumentacji przedstawionej podstawy, że zaskarżony wyrok opiera się na błędnej wykładni prawa materialnego. Nie jest zasadne przypisanie Sądowi założenia interpretacyjnego, które - według skarżącego - miałyby polegać na pozbawieniu znaczenia potrzeby uzgodnienia z działającą u pracodawcy organizacją związkową dysponowania w określonym czasie środkami funduszu świadczeń socjalnych. Wbrew skarżącemu zarzucana w skardze interpretacja, która oczywiście nie odpowiadałaby wskazanym przepisom, nie wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Nie została ona w tym wyroku wyrażona wprost ani też nie da się jej wyprowadzić w drodze jakiejś syntezy z szerokiej i wieloaspektowej oceny prawnej przedstawionej w uzasadnieniu wyroku. Rozważając zarzuty skargi można raczej dostrzec, że Sąd skoncentrował uwagę na kwestiach subsumcji; poszczególne kwestie sporne analizując ze względu na wyjaśnione okoliczności faktyczne. Zarówno rozważane kwestie szczegółowe, jak i ogólna ocena subsumcyjna prawa materialnego do ustalonych okoliczności faktycznych, odpowiadają prawu.

Rzeczą o podstawowym znaczeniu dla rozstrzygnięcia jest ustalenie, że powodowa organizacja związkowa nie zgłaszała zastrzeżeń „merytorycznych” do dokonanego podziału środków z ZFŚS. Tego rodzaju zastrzeżeń nie zawiera także rozpoznawana skarga. Oznacza to, że nie jest w sprawie kwestionowana zasadność „dysponowania przez pozwanego w okresie od 1 czerwca 2007 r. do 29 lutego 2008 r. środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych”. Stanowiło to uzasadnioną podstawę do uznania, że wydatki Funduszu w spornym okresie były w szczególności zgodne z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r., nakazującym przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokości dopłat z Funduszu w zależności od sy-

tuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Rozpatrywana sprawa nie zawiera także innych podstaw do jakiegokolwiek merytorycznej oceny wydatków ZFŚS. Nie twierdzi się, ażeby użytek jaki zrobiono ze środków ZFŚS w spornym okresie był niewłaściwy.

Stosownie do art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 1994 r. zasady i warunki do korzystania z usług i świadczeń finansowych z ZFŚS, z uwzględnieniem ust. 1 oraz zasady przeznaczenia środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej, określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 3 ust. 3 ustawy o związkach zawodowych. W związku z powołanym wyżej przepisem pozostawały do rozstrzygnięcia dwie sporne kwestie. Pierwsza dotyczy ustalonej sytuacji przyjęcia regulaminu, o którym mowa w art. 8 ust. 2 ustawy, przed utworzeniem powodowej organizacji związkowej. Nie budzi zastrzeżeń stanowisko zaskarżonego wyroku, że sam fakt powstania nowej organizacji związkowej nie pozbawił znaczenia prawnego regulaminu prawidłowo uzgodnionego z działającymi zakładowymi organizacjami związkowymi (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2005 r., III PK 29/04, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 319).

Druąga kwestia dotyczy wskazanych w skardze przepisów regulaminu określających zasadę przyznawania świadczeń z Funduszu w uzgodnieniu z zakładowymi organizacjami związkowymi i określających warunki udziału przedstawicieli działających zakładowych organizacji związkowych w pracach odpowiedniej Komisji. Nie może wzbudzać wątpliwości to, że przepisy regulaminowe nie zawężają zakresu uczestników uzgodnienia tylko do działających organizacji związkowych w chwili zawarcia tego regulaminu. Normatywny charakter regulaminu przy braku szczególnego postanowienia ograniczającego, wyklucza jakąś indywidualizację podmiotów związkowych właściwych do ustalonej w regulaminie procedury uzgadniania świadczeń z Funduszu. Jest oczywiste, że w tej normatywnej regulacji jej podmiotami są wszystkie zakładowe organizacje związkowe. W konsekwencji rację ma skarżący, że po powstaniu powodowej organizacji związkowej była ona wyposażona we wszelkie uprawnienia i kompetencje przysługujące z mocy prawa zakładowym organizacjom związkowym, w szczególności uprawnienia, o które chodzi w sprawie, mające swą podstawę w art. 27 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych oraz w regulaminie ustalonym zgodnie z tym przepisem oraz art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Zasadniczym problemem rozpatrywanej sprawy był jednak nie tyle bezsporny fakt nieuczestniczenia powodowej organizacji

związkowej w komisji socjalnej, co ustalenie przyczyn takiego niewłaściwego stanu rzeczy i jego konsekwencji prawnych. Sąd drugiej instancji nie uwzględnił roszczenia o zwrot ZFŚS środków wydatkowych pomimo nieuczestniczenia w pracach Komisji socjalnej powodowej organizacji związkowej po ustaleniu, że sytuacja ta, według Sądu nieprawidłowa, wynikała z przyczyn zależnych od powódki - z jej winy. To ustalenie wynikające z analizy szeregu okoliczności faktycznych nie zostało w skardze kasacyjnej zakwestionowane i jest wiążące także dla Sądu Najwyższego (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Stanowiącym podstawę zaskarżonego wyroku ustalonym okolicznościom faktycznym sprawy - zwłaszcza że z jednej strony nie jest kwestionowana zasadność wydatkowania środków z ZFŚS, a z drugiej, iż brak uzgodnienia z powodową organizacją związkową został zawiniony przez tę organizację - odpowiada konsekwencja prawna, którą ustalił zaskarżony wyrok.

W tych okolicznościach rozstrzygnięcie sprawy odpowiada art. 8 ust. 3 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, bowiem nie zachodziły określone w tym przepisie warunki roszczenia o zwrot ZFŚS środków wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł stosownie do art. 398¹⁴ k.p.c.

=====